CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Юридичний факультет

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
_____проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНОПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ
вибіркова навчальна дисципліна

Освітньо-професійна програма: «Міжнародне право»
Спеціальність: D9 Міжнародне право
Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Юридичний факультет
Мова навчання: українська

Чернівці, 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове регулювання цивільнопроцесуальних відносин з іноземним елементом» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D9 Міжнародне право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право.

Розробники:

Вайцеховська Оксана Романівна, *професор, доктор юридичних наук, професор*
Руденко Оксана Валеріївна, *доцент, кандидат юридичних наук, доцент*

Викладачі, що забезпечують читання даної дисципліни

Вайцеховська Оксана Романівна, *професор, доктор юридичних наук, професор*
Руденко Оксана Валеріївна, *доцент, кандидат юридичних наук, доцент*

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства
Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

В.о. завідувача кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства _____ **д.ю.н., проф. Світлана КАРВАЦЬКА**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD. ас. Лаура БЗОВА**

Метою вивчення дисципліни «Правове регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок у правовому регулюванні цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- ознайомлення з поняттями та принципами правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом;
- аналіз джерел правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом;
- формування розуміння особливостей взаємодії міжнародних комерційних арбітражів та державних судів;
- формування розуміння правового статусу учасників цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом;
- ознайомлення з видами підсудності у справах з іноземним елементом;
- аналіз видів і значення судового доручення у цивільному процесі з іноземним елементом;
- формування розуміння процедури визнання та виконання рішень іноземних судів.

Пререквізити. Для успішного вивчення освітнього компонента «Правове регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом» здобувачі повинні володіти базовими теоретичними знаннями та практичними навичками, набутими під час засвоєння таких навчальних дисциплін: «Цивільне право», «Цивільне процесуальне право», «Міжнародне приватне право», «Міжнародне публічне право», «Право Європейського Союзу».

Результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач володітиме наступними компетентностями, що закріплені в Освітньо-професійній програмі «Міжнародне право» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D9 Міжнародне право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК. 11. Здатність до безперервного та актуального навчання, розвитку творчого мислення, постійного духовного та інтелектуального самовдосконалення.

ЗК 12. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 2. Здатність самостійно забезпечувати юридичне представництво інтересів клієнта та організовувати надання юридичних послуг.

СК 6. Здатність представляти інтереси власної держави або фізичних і юридичних осіб у міжнародних судових установах, арбітражах, національних судах іноземних держав, міжнародних міжурядових організаціях.

СК 13. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, міжнародних універсальних і регіональних інституційних механізмів захисту прав людини; уміння застосовувати правові механізми захисту прав людини в національних і міжнародних судових органах.

СК 14. Здатність вирішувати міжнародно-правові питання, пов‘язані із інтелектуальною власністю, транснаціональними корпораціями, акціонерними, авторськими та комерційними відносинами.

СК 15. Здатність до юридичного супроводу основних видів зовнішньоекономічних операцій та міжнародної економічної взаємодії.

Результати навчання (РН):

РН 2. Продукувати нові ідеї для розв'язання практичних завдань зі сфери професійної юридичної діяльності.

РН 5. Здійснювати юридичне представництво клієнта в міжнародних судових органах, національних судах, міжнародних комерційних арбітражах, інших міжнародних організаціях, органах державної влади та місцевого самоврядування.

РН 7. Ухвалювати обґрунтовані рішення, у тому числі за умов невизначеності, генерувати та оцінювати альтернативи, усвідомлювати наслідки цих рішень для різних суб'єктів національного і міжнародного права.

РН 9. Імплементувати норми міжнародних договорів, актів міжнародних міжурядових організацій, рішень міжнародних судів у національній правопорядок.

РН 10. Надавати юридичний супровід процесам адаптації різних галузей законодавства України до права Європейського Союзу.

РН 11. Організовувати та вести переговори, забезпечувати ефективну комунікацію з фахівцями на національному і міжнародному рівнях.

РН 19. Застосовуючи знання про особливості правового регулювання приватних відносин з іноземним елементом на міжнародно-правовому та національному рівнях, захищати інтереси приватних осіб в усіх державних установах України та зарубіжних країн.

РН 21. Розробляти пропозиції щодо усунення недоліків у правовому забезпеченні діяльності установ, підприємств (у тому числі й з іноземним елементом), організацій (у тому числі й міжнародних).

РН 22. Вибудовувати власну професійну діяльність у відповідності до стандартів правозастосування у міжнародній публічно-правовій, приватно-правовій та кримінально-правовій сферах.

Знання, уміння та практичні навички:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде знати та розуміти:

- категоріально-понятійний апарат у сфері правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом;
- предмет, принципи та тенденції розвитку даної галузі;
- джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом;
- правові засади участі іноземних осіб у цивільному процесі;
- поняття та види міжнародної підсудності в міжнародному приватному праві;
- поняття, види і значення судового доручення;
- порядок виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України;
- умови та порядок визнання і виконання рішень іноземних судів (що підлягають та не підлягають примусовому виконанню);
- підстави для відмови у задоволенні клопотання та порядок оскарження ухвали суду.
-

Студент буде вміти:

- використовувати набуті знання у практичній діяльності;
- визначати підсудність справи з іноземним елементом;
- визначати зміст та юридичну природу національних нормативно-правових актів та міжнародних договорів;
- здійснювати юридичне оформлення суб'єктивних прав і фактів;
- оцінювати ефективність національних нормативних актів у цій сфері;
- аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції;
- представляти інтереси позивача або відповідача у національних та іноземних судових установах;
- визначати компетенцію національного суду за наявності арбітражної угоди.

Студент володітиме навичками:

- надання юридичних висновків і консультацій;
- вибору найбільш доцільного виду розгляду спору (державний суд чи арбітраж);
- визначення юрисдикції суду та застосування принципу взаємності;
- складання клопотань про надання дозволу на примусове виконання рішень іноземних судів;
- здійснення юридичного супроводу зовнішньоекономічних операцій.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1(М)	2(м)	3,0	90	14	14	-	-	62	-	залік
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекц.	практ.	лаб.	інд.	срс		лекц.	практ.	лаб.	інд.	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні положення та суб'єктний склад цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом												
Тема 1. Поняття, предмет та принципи правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом	9	2	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Правові засади участі іноземних осіб у цивільно-процесуальних відносинах	11	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-

Тема 4. Перекладач, експерт та держава як учасники цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом	11	-	2	-	-	9						
Разом за ЗМ1	42	6	6	-	-	31	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Міжнародна підсудність, судові доручення та виконання іноземних судових рішень												
Тема 5. Міжнародна підсудність цивільних справ	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Судові доручення у цивільному процесі з іноземним елементом	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Визнання іноземних судових рішень	12	2	2	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Виконання рішень іноземного суду, що підлягають примусовому виконанню	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ 2	47	8	8	-	-	31	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	14	14	-	-	62	-	-	-	-	-	-

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Тема 1. Поняття, предмет та принципи правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом** 1. Поняття міжнародного цивільного процесу. 2. Основні доктринальні підходи щодо місця міжнародного цивільного процес у системі права. 3. Предмет міжнародного цивільного права

	4. Принципи міжнародного цивільного процесу: а) принцип lex fori; б) принцип взаємності; в) принцип рівності судових процесів держав. 5. Тенденції розвитку сучасного міжнародного цивільного процесу 6. Порівняльна характеристика розгляду спорів з іноземним елементом в державних та арбітражних судах
2	**Тема 2. Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом** 1. Система джерел міжнародного цивільного процесу та їх співвідношення з системою джерел міжнародного приватного права 2. Тенденції і напрямки розвитку системи джерел міжнародного цивільного процесу. 3. Міжнародні організації, які опікуються питанням уніфікації норм міжнародного цивільного процесу. 4. Характеристика міжнародних договорів, що містять норми міжнародного цивільного процесу. 5. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного цивільного процесу. 6. Особливості і проблеми застосування внутрішнього законодавства України про міжнародний цивільний процес. 7. Рішення міжнародних судових органів. 8. "М'яке право" як джерело міжнародного цивільного процесу
3	**Тема 3. Правові засади участі іноземних осіб у цивільнопроцесуальних відносинах** 1. Історія розвитку інституту правового статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. 2. Зміст і джерела сучасного інституту правого статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. 3. Доступ іноземців до правосуддя. Цивільна процесуальна право- і дієздатність іноземців та іноземних юридичних осіб. 4. Значення інституту представництва у міжнародному цивільному процесі. 5. Внутрішньо-правові та міжнародні засади регулювання інституту представництва іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі 6. Особи, які можуть виступати в якості представника іноземної особи в цивільному процесі. Іноземний адвокат як представник. 7. Процедури визнання іноземних офіційних документів, які підтверджують статус іноземної особи.
4	**Тема 4. Перекладач, експерт та держава як учасники цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом** 1. Питання мови у міжнародному цивільному процесі. 2. Вимоги до перекладу процесуальних документів, закріплені у міжнародних правових актах. 3. Залучення до судового процесу перекладача, його правовий статус. Перекладач у виконавчому провадженні. 4. Процесуальний правовий статус експерта з іноземного права. Amicus curiae як учасник міжнародного цивільного процесу. 5. Дискусійні питання щодо

	визначення статусу експерта з іноземного права у праві України. 5. Особливості участі держави та юридичних осіб публічного права у міжнародному цивільному процесі. Види юрисдикційного імунітету держави. 6. Проблемні питання визначення процесуально-правового статусу держави в українському законодавстві
5	**Тема 5. Міжнародна підсудність цивільних справ** 1. Поняття «міжнародна підсудність» в міжнародному приватному праві 2. Види міжнародної підсудності. 3. Проблема "конкуренції юрисдикцій" (lis pendens- related actions) та способи її вирішення. 4. Порядок визначення підсудності цивільної справи з іноземним елементом. 5. Національні системи міжнародної підсудності: а) Латинська система б) Німецька система в) Англо-американська система 6. Напрямки уніфікації норм міжнародної підсудності. 7. Міжнародна підсудність в інтеренет-спорах
6	**Тема 6. Судові доручення у цивільному процесі з іноземним елементом** 1. Поняття, види і значення судового доручення в міжнародному цивільному процесі. 2. Види порядків зносин між державами щодо надсилання і виконання судових доручень. 3. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду 4. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги 5. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів 6. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів. 7. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України
7	**Тема 7. Визнання іноземних судових рішень** 1. Значення інституту визнання та виконання іноземних судових рішень як стадія остаточного врегулювання спірних відносин. 2. Поняття і види іноземних судових рішень. 3. Світові системи визнання іноземних судових рішень 4. Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню 5. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню 6. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню
8	**Тема 8. Виконання рішень іноземного суду, що підлягають примусовому виконанню** 1. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню 2. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання

	3. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 4. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 5. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 6. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 7. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 8. Оскарження ухвали суду

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Тема 1. Поняття, предмет та принципи правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом** 1. Поняття міжнародного цивільного процесу. 2. Основні доктринальні підходи щодо місця міжнародного цивільного процес у системі права. 3. Предмет міжнародного цивільного права 4. Принципи міжнародного цивільного процесу: а) принцип lex fori; б) принцип взаємності; в) принцип рівності судових процесів держав. 5. Тенденції розвитку сучасного міжнародного цивільного процесу 6. Порівняльна характеристика розгляду спорів з іноземним елементом в державних та арбітражних судах
2	**Тема 2. Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом** 1. Система джерел міжнародного цивільного процесу та їх співвідношення з системою джерел міжнародного приватного права 2. Тенденції і напрямки розвитку системи джерел міжнародного цивільного процесу. 3. Міжнародні організації, які опікуються питанням уніфікації норм міжнародного цивільного процесу. 4. Характеристика міжнародних договорів, що містять норми міжнародного цивільного процесу. 5. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного цивільного процесу. 6. Особливості і проблеми застосування внутрішнього законодавства України про міжнародний цивільний процес. 7. Рішення міжнародних судових органів. 8. "М'яке право" як джерело міжнародного цивільного процесу
3	**Тема 3. Правові засади участі іноземних осіб у цивільнопроцесуальних відносинах** 1. Історія розвитку інституту правового статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. 2. Зміст і джерела сучасного інституту правого статусу іноземних осіб у

	міжнародному цивільному процесі. 3. Доступ іноземців до правосуддя. Цивільна процесуальна право- і дієздатність іноземців та іноземних юридичних осіб. 4. Значення інституту представництва у міжнародному цивільному процесі. 5. Внутрішньо-правові та міжнародні засади регулювання інституту представництва іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі 6. Особи, які можуть виступати в якості представника іноземної особи в цивільному процесі. Іноземний адвокат як представник. 7. Процедури визнання іноземних офіційних документів, які підтверджують статус іноземної особи.
4	**Тема 4. Перекладач, експерт та держава як учасники цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом** 1. Питання мови у міжнародному цивільному процесі. 2. Вимоги до перекладу процесуальних документів, закріплені у міжнародних правових актах. 3. Залучення до судового процесу перекладача, його правовий статус. Перекладач у виконавчому провадженні. 4. Процесуальний правовий статус експерта з іноземного права. Amicus curiae як учасник міжнародного цивільного процесу. 5. Дискусійні питання щодо визначення статусу експерта з іноземного права у праві України. 5. Особливості участі держави та юридичних осіб публічного права у міжнародному цивільному процесі. Види юрисдикційного імунітету держави. 6. Проблемні питання визначення процесуально-правового статусу держави в українському законодавстві
5	**Тема 5. Міжнародна підсудність цивільних справ** 1. Поняття «міжнародна підсудність» в міжнародному приватному праві 2. Види міжнародної підсудності. 3. Проблема "конкуренції юрисдикцій" (lis pendens- related actions) та способи її вирішення. 4. Порядок визначення підсудності цивільної справи з іноземним елементом. 5. Національні системи міжнародної підсудності: а) Латинська система б) Німецька система в) Англо-американська система 6. Напрямки уніфікації норм міжнародної підсудності. 7. Міжнародна підсудність в інтеренет-спорах
6	**Тема 6. Судові доручення у цивільному процесі з іноземним елементом** 1. Поняття, види і значення судового доручення в міжнародному цивільному процесі. 2. Види порядків зносин між державами щодо надсилання і виконання судових доручень. 3. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду 4. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги 5. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів 6. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику

	до суду чи інших документів. 7. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України
7	**Тема 7. Визнання іноземних судових рішень** 1. Значення інституту визнання та виконання іноземних судових рішень як стадія остаточного врегулювання спірних відносин. 2. Поняття і види іноземних судових рішень. 3. Світові системи визнання іноземних судових рішень 4. Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню 5. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню 6. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню
8	**Тема 8. Виконання рішень іноземного суду, що підлягають примусовому виконанню** 1. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню 2. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання 3. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 4. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 5. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 6. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 7. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 8. Оскарження ухвали суду

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в поза аудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела.

Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на семінарському занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий семестровий контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1	Поняття, предмет та принципи правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом	Розкрити поняття міжнародного цивільного процесу. Дослідити основні доктринальні підходи щодо місця міжнародного цивільного процесу в системі права. Проаналізувати предмет міжнародного цивільного процесу. Охарактеризувати принципи міжнародного цивільного процесу: а) розкрити сутність принципу lex fori; б) дослідити особливості принципу взаємності; в) проаналізувати зміст принципу рівності судових процесів держав. Виявити основні тенденції розвитку сучасного міжнародного цивільного процесу. Порівняти особливості розгляду спорів з іноземним елементом у державних та арбітражних судах.	7
2	Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом	Дослідити систему джерел міжнародного цивільного процесу та проаналізувати їх співвідношення із системою джерел міжнародного приватного права. Виявити основні тенденції та охарактеризувати напрямки розвитку системи джерел міжнародного цивільного процесу. Визначити міжнародні організації, які опікуються питаннями уніфікації норм міжнародного цивільного процесу, та дослідити їхню діяльність. Розкрити зміст і проаналізувати особливості міжнародних договорів, що містять норми міжнародного цивільного процесу. Дослідити внутрішнє законодавство як джерело міжнародного цивільного процесу та охарактеризувати його правове значення. Виявити особливості та проаналізувати проблеми застосування внутрішнього законодавства України про міжнародний цивільний процес. Дослідити правову природу рішень міжнародних судових органів та визначити їхнє значення як джерела міжнародного цивільного процесу. Розкрити поняття «м'якого права» та проаналізувати особливості його застосування як джерела міжнародного цивільного процесу.	7
3	Правові засади участі іноземних осіб у цивільно-процесуальних відносинах	Дослідити історію розвитку інституту правового статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі.	8

		Розкрити зміст і проаналізувати джерела сучасного інституту правового статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. Дослідити особливості доступу іноземців до правосуддя та проаналізувати їхню цивільну процесуальну правоздатність і дієздатність, а також правоздатність і дієздатність іноземних юридичних осіб. Розкрити значення інституту представництва у міжнародному цивільному процесі та охарактеризувати його основні функції. Дослідити внутрішньоправові та міжнародні засади регулювання інституту представництва іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. Визначити коло осіб, які можуть виступати представниками іноземних осіб у цивільному процесі, та проаналізувати особливості участі іноземного адвоката як представника. Розкрити процедури визнання іноземних офіційних документів, що підтверджують статус іноземної особи, та дослідити особливості їх легалізації й апостилювання.	
4	Перекладач, експерт та держава як учасники цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом	Дослідити питання мови у міжнародному цивільному процесі та розкрити особливості її застосування під час розгляду справ з іноземним елементом. Проаналізувати вимоги до перекладу процесуальних документів, закріплені в міжнародних правових актах, та охарактеризувати порядок їх застосування. Дослідити порядок залучення перекладача до судового процесу, визначити його правовий статус і розкрити особливості участі перекладача у виконавчому провадженні. Розкрити процесуальний правовий статус експерта з іноземного права та дослідити особливості участі amicus curiae як учасника міжнародного цивільного процесу. Проаналізувати дискусійні питання щодо визначення статусу експерта з іноземного права у праві України та з'ясувати проблеми нормативного регулювання його діяльності. Охарактеризувати особливості участі держави та юридичних осіб публічного права у міжнародному цивільному процесі, розкрити зміст і дослідити види юрисдикційного імунітету держави. Виявити проблемні питання визначення процесуально-правового статусу держави в українському законодавстві та проаналізувати шляхи вдосконалення його правового регулювання.	9

5	Міжнародна підсудність цивільних справ	Розкрити поняття «міжнародна підсудність» у міжнародному приватному праві та визначити її правову природу й значення. Дослідити види міжнародної підсудності та охарактеризувати особливості їх застосування під час розгляду цивільних справ з іноземним елементом. Виявити проблеми конкуренції юрисдикцій (lis pendens, related actions), проаналізувати причини їх виникнення та дослідити способи їх вирішення. Визначити порядок встановлення міжнародної підсудності цивільних справ з іноземним елементом та проаналізувати критерії її визначення. Дослідити національні системи міжнародної підсудності та порівняти їхні особливості, зокрема: а) Охарактеризувати особливості латинської системи міжнародної підсудності. б) Розкрити основні засади німецької системи міжнародної підсудності. в) Проаналізувати особливості англо-американської системи міжнародної підсудності. Виявити основні напрямки уніфікації норм міжнародної підсудності та дослідити роль міжнародних договорів у цьому процесі. Дослідити особливості визначення міжнародної підсудності в інтернет-спорах, проаналізувати проблеми встановлення юрисдикції у транскордонних правовідносинах та визначити критерії розмежування компетенції судів різних держав.	8
6	Судові доручення у цивільному процесі з іноземним елементом	Розкрити поняття судового доручення в міжнародному цивільному процесі, визначити його види та охарактеризувати значення для міжнародного співробітництва у сфері правосуддя. Дослідити види порядків зносин між державами щодо надсилання та виконання судових доручень, проаналізувати їхні особливості й порівняти механізми міжнародної взаємодії. Визначити порядок звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду та дослідити особливості відповідної процедури. Розкрити зміст і проаналізувати вимоги до форми судового доручення про надання правової допомоги, охарактеризувати вимоги до його оформлення та передачі. Дослідити порядок виконання в Україні судових доручень іноземних судів, визначити компетентні	8

		органи та проаналізувати підстави й особливості їх виконання. Охарактеризувати порядок виконання судового доручення іноземного суду про вручення судового виклику чи інших документів, дослідити процесуальні вимоги до такого вручення та визначити його правові наслідки. Дослідити повноваження закордонних дипломатичних установ України щодо виконання судових доручень та проаналізувати особливості надання ними правової допомоги в міжнародному цивільному процесі.	
7	Визнання іноземних судових рішень	Розкрити значення інституту визнання та виконання іноземних судових рішень як стадії остаточного врегулювання спірних правовідносин. Визначити поняття іноземних судових рішень, дослідити їхні види та охарактеризувати особливості їх правової природи. Дослідити світові системи визнання іноземних судових рішень та порівняти основні підходи до їх визнання в різних правових системах. Визначити умови визнання рішень іноземних судів, що не підлягають примусовому виконанню, та проаналізувати особливості їх застосування. Дослідити порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, та визначити вимоги до його змісту й оформлення. Розкрити порядок розгляду клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, та проаналізувати процесуальні особливості ухвалення судом відповідного рішення.	8
8	Виконання рішень іноземного суду, що підлягають примусовому виконанню	Визначити умови визнання та виконання рішень іноземних судів, що підлягають примусовому виконанню, та проаналізувати особливості їх застосування. Дослідити строки пред'явлення рішень іноземних судів до примусового виконання та визначити порядок їх обчислення. Визначити компетентні суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішень іноземних судів, та охарактеризувати їхні повноваження. Дослідити порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду та розкрити особливості відповідної процедури. Визначити вимоги до змісту й оформлення клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду та проаналізувати перелік необхідних документів.	7

		Розкрити порядок розгляду клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду та охарактеризувати процесуальні особливості такого розгляду. Виявити підстави для відмови в задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду та проаналізувати особливості їх застосування. Дослідити порядок оскарження ухвали суду щодо надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду та визначити процесуальні строки й особливості апеляційного оскарження.	

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Самостійна робота оцінюється за результатами перевірки конспектів, письмових завдань (есе, рефератів), ведення термінологічного словника, виконання тестів та обговорення матеріалу відповідно до таких критеріїв:

5 балів - здобувач у повному обсязі володіє матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст питань для самостійного опрацювання. Відповіді чітко та стисло законспектовані. Здобувач самостійно й аргументовано викладає матеріал під час обговорення, робить обов'язкові посилання на джерела та використовує як обов’язкову, так і додаткову літературу.

4 бали - здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, впевнено та обґрунтовано його викладає. У підготовленому конспекті зміст питань розкрито з використанням переважно обов'язкової літератури. Здобувач допускає лише поодинокі несуттєві неточності, які здатний виправити самостійно.

3 бали - здобувач загалом володіє матеріалом та викладає його основний зміст, проте робить це без глибокого всебічного аналізу та аргументації. Матеріал підготовлено без використання всієї необхідної літератури. Здобувач допускає окремі суттєві неточності та помилки під час відповіді.

2 бали - здобувач лише фрагментарно або частково володіє матеріалом, викладає його поверхово, неповно і без належного обґрунтування. Під час обговорення здобувач плутається в базовій термінології, не здатний до самостійної аргументації та потребує навідних питань від викладача.

1 бал - здобувач мінімально володіє навчальним матеріалом. Він не в змозі викласти зміст питань самостійної роботи, не розуміє теоретичного матеріалу та допускає суттєві помилки.

Методи навчання

Викладання засноване на тісній взаємодії між викладачем та здобувачем із використанням інтерактивних методів з тим, щоб допомогти студентам розвивати аналітичні навички, здатність до логічно-обґрунтованої аргументації та розуміння міжнародно-правових аспектів з позицій доктрини та принципу верховенства права. Під час лекційних занять, в основному, використовуються пояснювально-ілюстративний, пізнавально-пошуковий та інтерактивний методи навчання і викладання: пояснення нового матеріалу, що має проблемний характер, у формі повідомлень, дискусій, консультацій, розв’язання ситуативних завдань, із

застосуванням новітніх інформаційно- комунікаційних технологій; організація лекції у формі, коли студенти можуть аргументовано висловлювати свої погляди та аналізувати позиції різних країн, демонстрація презентацій, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій до європейських інституцій тощо з тематики лекційного заняття.

Поєднання компетентнісного та інтерактивного підходів становить основу організації та проведення практичних занять з дисципліни. Використовується індивідуальна або групова робота, що передбачає колоквіуми, дебати, розв'язання реальних кейсів, завдань, які вимагають збору, систематизації та аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, її міжнародно-правової оцінки. Окрім цього, застосовується метод використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема демонстрація презентацій, доповідей, рефератів, есе, колективна робота з нормативною базою.

Для забезпечення ефективного засвоєння міждисциплінарного матеріалу у процесі викладання освітнього компонента використовується комплексний підхід, що поєднує традиційні та інноваційні методи навчання.

Методи формування професійної компетентності (набуття теоретичних знань):

- проблемна лекція (розкриття теоретичного матеріалу через призму актуальних правових колізій (наприклад, конфлікт між стрімким розвитком систем штучного інтелекту та фундаментальним правом особи на приватність);
- лекція-візуалізація (використання мультимедійних презентацій, інфографік, блок-схем та таблиць для наочного пояснення складної архітектури європейського законодавства та алгоритмів опрацювання даних);
- дискусія (залучення здобувачів до аргументованого обговорення проблемних питань під час практичних занять, стимулювання критичного мислення щодо доктринальних концепцій цифрових прав людини).

Методи формування практичних умінь та навичок:

- Case study (системний аналіз та розв'язання реальних правових ситуацій на основі прецедентної практики Європейського суду з прав людини та Суду Справедливості ЄС);
- юридичне моделювання та Moot court (симуляція процедури судових засідань або оскарження рішень наглядових органів);
- метод аналізу та розробки юридичних документів (практична робота зі складання політики конфіденційності, форми надання згоди, звітів з оцінки впливу на захист даних та аналізу міжнародних нормативних документів);
- робота з правовими першоджерелами (самостійний пошук та опрацювання студентами рішень міжнародних судів і рекомендацій європейських інституцій у цифрових архівах та бібліотечних базах).

Методи стимулювання пізнавальної активності та самостійної роботи:

- проєктний метод (робота в малих групах над розробкою комплексних стратегій захисту даних для гіпотетичних клієнтів)
- метод наукового пошуку (підготовка індивідуальних науково-аналітичних есе, тез для студентських науково-практичних конференцій та розробка мультимедійних презентацій для публічного захисту);

- взаємооцінювання (критичний аналіз студентами юридичних документів чи презентацій, підготовлених колегами).

Система контролю та оцінювання

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття. Організація роботи слухачів передбачає понятєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Поточний контоль: здійснюється на заняттях через індивідуальне і фронтальне усне опитування, бліц-опитування; письмові самостійні роботи (реферати, есе); ведення термінологічного словника; практичні, індивідуальні та самостійні завдання; розв'язання творчих задач; взаємоконтроль слухачів у парах і групах; самоконтроль тощо. Особливого значення набуває тестова форма контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Формою **підсумкового контролю** є залік

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання індивідуальних завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів за темами

№	Тема	Критерії оцінювання
1.	Поняття, предмет та принципи правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом	**7 балів** — студент ґрунтовно володіє знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно визначає міжнародну юрисдикцію судів, застосовне процесуальне право та порядок здійснення процесуальних дій за участю іноземних осіб, обґрунтовує умови й процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, визначає порядок вручення документів і отримання доказів за кордоном,

		застосовує відповідні норми національного законодавства та міжнародних договорів до конкретних правових ситуацій. **6 балів** — студент правильно визначає основні правила міжнародної цивільної юрисдикції, застосовне право та процедури міжнародного судового співробітництва, уміє застосовувати відповідні правові норми до практичних ситуацій, проте допускає незначні неточності в обґрунтуванні окремих процесуальних питань. **5 балів** — студент демонструє належне розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно характеризує порядок визнання та виконання іноземних судових рішень, однак має окремі труднощі із застосуванням норм міжнародних договорів і національного законодавства. **4 бали** — студент визначає основні правила міжнародної юрисдикції, загальні засади участі іноземних осіб у цивільному судочинстві та порядок визнання й виконання іноземних судових рішень, але допускає неточності у визначенні компетентного суду, процесуальних строків або порядку вчинення окремих процесуальних дій. **3 бали** — студент володіє базовими знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, може пояснити окремі положення міжнародного цивільного процесу, проте відчуває труднощі під час аналізу практичних ситуацій і застосування відповідних правових норм. **2 бали** — студент демонструє фрагментарне розуміння основних понять і принципів міжнародного цивільного процесу, має труднощі з визначенням міжнародної юрисдикції, застосовного права та процесуального порядку вирішення справ з іноземним елементом. **1 бал** — студент має мінімальні знання щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може належним чином пояснити основні процесуальні механізми та потребує суттєвої допомоги під час виконання практичних завдань.

		0 балів — студент не володіє необхідними знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може визначити основні правила міжнародної цивільної юрисдикції та порядок застосування відповідних процесуальних норм.
2.	Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом	**6 балів** — студент ґрунтовно володіє знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно визначає міжнародну юрисдикцію судів, застосовне процесуальне право та порядок здійснення процесуальних дій за участю іноземних осіб, обґрунтовує умови й процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, визначає порядок вручення документів і отримання доказів за кордоном, застосовує відповідні норми національного законодавства та міжнародних договорів до конкретних правових ситуацій. **5 балів** — студент правильно визначає основні правила міжнародної цивільної юрисдикції, застосовне право та процедури міжнародного судового співробітництва, уміє застосовувати відповідні правові норми до практичних ситуацій, проте допускає незначні неточності в обґрунтуванні окремих процесуальних питань. **4 бали** — студент демонструє належне розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно характеризує порядок визнання та виконання іноземних судових рішень, однак має окремі труднощі із застосуванням норм міжнародних договорів і національного законодавства. **3 бали** — студент визначає основні правила міжнародної юрисдикції, загальні засади участі іноземних осіб у цивільному судочинстві та порядок визнання й виконання іноземних судових рішень, але допускає неточності у визначенні компетентного суду, процесуальних строків або порядку вчинення окремих процесуальних дій. **2 бали** — студент володіє базовими знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, може пояснити окремі положення міжнародного цивільного процесу, проте відчуває труднощі під час аналізу практичних

		ситуацій і застосування відповідних правових норм. **1 бал** — студент має фрагментарні знання щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може належним чином пояснити основні процесуальні механізми та потребує суттєвої допомоги під час виконання практичних завдань. **0 балів** — студент не володіє необхідними знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може визначити основні правила міжнародної цивільної юрисдикції та порядок застосування відповідних процесуальних норм.
3.	Правові засади участі іноземних осіб у цивільно-процесуальних відносинах	**6 балів** — студент ґрунтовно володіє знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно визначає міжнародну юрисдикцію судів, застосовне процесуальне право та порядок здійснення процесуальних дій за участю іноземних осіб, обґрунтовує умови й процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, визначає порядок вручення документів і отримання доказів за кордоном, застосовує відповідні норми національного законодавства та міжнародних договорів до конкретних правових ситуацій. **5 балів** — студент правильно визначає основні правила міжнародної цивільної юрисдикції, застосовне право та процедури міжнародного судового співробітництва, уміє застосовувати відповідні правові норми до практичних ситуацій, проте допускає незначні неточності в обґрунтуванні окремих процесуальних питань. **4 бали** — студент демонструє належне розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно характеризує порядок визнання та виконання іноземних судових рішень, однак має окремі труднощі із застосуванням норм міжнародних договорів і національного законодавства. **3 бали** — студент визначає основні правила міжнародної юрисдикції, загальні засади участі іноземних осіб у цивільному судочинстві та порядок визнання й виконання іноземних судових рішень, але допускає неточності у

		визначенні компетентного суду, процесуальних строків або порядку вчинення окремих процесуальних дій. **2 бали** — студент володіє базовими знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, може пояснити окремі положення міжнародного цивільного процесу, проте відчуває труднощі під час аналізу практичних ситуацій і застосування відповідних правових норм. **1 бал** — студент має фрагментарні знання щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може належним чином пояснити основні процесуальні механізми та потребує суттєвої допомоги під час виконання практичних завдань. **0 балів** — студент не володіє необхідними знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може визначити основні правила міжнародної цивільної юрисдикції та порядок застосування відповідних процесуальних норм.
4.	Перекладач, експерт та держава як учасники цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом	**6 балів** — студент ґрунтовно володіє знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно визначає міжнародну юрисдикцію судів, застосовне процесуальне право та порядок здійснення процесуальних дій за участю іноземних осіб, обґрунтовує умови й процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, визначає порядок вручення документів і отримання доказів за кордоном, застосовує відповідні норми національного законодавства та міжнародних договорів до конкретних правових ситуацій. **5 балів** — студент правильно визначає основні правила міжнародної цивільної юрисдикції, застосовне право та процедури міжнародного судового співробітництва, уміє застосовувати відповідні правові норми до практичних ситуацій, проте допускає незначні неточності в обґрунтуванні окремих процесуальних питань. **4 бали** — студент демонструє належне розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно

		характеризує порядок визнання та виконання іноземних судових рішень, однак має окремі труднощі із застосуванням норм міжнародних договорів і національного законодавства. **3 бали** — студент визначає основні правила міжнародної юрисдикції, загальні засади участі іноземних осіб у цивільному судочинстві та порядок визнання й виконання іноземних судових рішень, але допускає неточності у визначенні компетентного суду, процесуальних строків або порядку вчинення окремих процесуальних дій. **2 бали** — студент володіє базовими знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, може пояснити окремі положення міжнародного цивільного процесу, проте відчуває труднощі під час аналізу практичних ситуацій і застосування відповідних правових норм. **1 бал** — студент має фрагментарні знання щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може належним чином пояснити основні процесуальні механізми та потребує суттєвої допомоги під час виконання практичних завдань. **0 балів** — студент не володіє необхідними знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може визначити основні правила міжнародної цивільної юрисдикції та порядок застосування відповідних процесуальних норм.
5.	Міжнародна підсудність цивільних справ	**6 балів** — студент ґрунтовно володіє знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно визначає міжнародну юрисдикцію судів, застосовне процесуальне право та порядок здійснення процесуальних дій за участю іноземних осіб, обґрунтовує умови й процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, визначає порядок вручення документів і отримання доказів за кордоном, застосовує відповідні норми національного законодавства та міжнародних договорів до конкретних правових ситуацій. **5 балів** — студент правильно визначає основні правила міжнародної цивільної юрисдикції,

		застосовне право та процедури міжнародного судового співробітництва, уміє застосовувати відповідні правові норми до практичних ситуацій, проте допускає незначні неточності в обґрунтуванні окремих процесуальних питань. **4 бали** — студент демонструє належне розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно характеризує порядок визнання та виконання іноземних судових рішень, однак має окремі труднощі із застосуванням норм міжнародних договорів і національного законодавства. **3 бали** — студент визначає основні правила міжнародної юрисдикції, загальні засади участі іноземних осіб у цивільному судочинстві та порядок визнання й виконання іноземних судових рішень, але допускає неточності у визначенні компетентного суду, процесуальних строків або порядку вчинення окремих процесуальних дій. **2 бали** — студент володіє базовими знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, може пояснити окремі положення міжнародного цивільного процесу, проте відчуває труднощі під час аналізу практичних ситуацій і застосування відповідних правових норм. **1 бал** — студент має фрагментарні знання щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може належним чином пояснити основні процесуальні механізми та потребує суттєвої допомоги під час виконання практичних завдань. **0 балів** — студент не володіє необхідними знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може визначити основні правила міжнародної цивільної юрисдикції та порядок застосування відповідних процесуальних норм.
6.	Судові доручення у цивільному процесі з іноземним елементом	**6 балів** — студент ґрунтовно володіє знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно визначає міжнародну юрисдикцію судів, застосовне процесуальне право та порядок здійснення процесуальних дій

		за участю іноземних осіб, обґрунтовує умови й процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, визначає порядок вручення документів і отримання доказів за кордоном, застосовує відповідні норми національного законодавства та міжнародних договорів до конкретних правових ситуацій. **5 балів** — студент правильно визначає основні правила міжнародної цивільної юрисдикції, застосовне право та процедури міжнародного судового співробітництва, уміє застосовувати відповідні правові норми до практичних ситуацій, проте допускає незначні неточності в обґрунтуванні окремих процесуальних питань. **4 бали** — студент демонструє належне розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно характеризує порядок визнання та виконання іноземних судових рішень, однак має окремі труднощі із застосуванням норм міжнародних договорів і національного законодавства. **3 бали** — студент визначає основні правила міжнародної юрисдикції, загальні засади участі іноземних осіб у цивільному судочинстві та порядок визнання й виконання іноземних судових рішень, але допускає неточності у визначенні компетентного суду, процесуальних строків або порядку вчинення окремих процесуальних дій. **2 бали** — студент володіє базовими знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, може пояснити окремі положення міжнародного цивільного процесу, проте відчуває труднощі під час аналізу практичних ситуацій і застосування відповідних правових норм. **1 бал** — студент має фрагментарні знання щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може належним чином пояснити основні процесуальні механізми та потребує суттєвої допомоги під час виконання практичних завдань. **0 балів** — студент не володіє необхідними знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним

		елементом, не може визначити основні правила міжнародної цивільної юрисдикції та порядок застосування відповідних процесуальних норм.
7.	Визнання іноземних судових рішень	**7 балів** — студент ґрунтовно володіє знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно визначає міжнародну юрисдикцію судів, застосовне процесуальне право та порядок здійснення процесуальних дій за участю іноземних осіб, обґрунтовує умови й процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, визначає порядок вручення документів і отримання доказів за кордоном, застосовує відповідні норми національного законодавства та міжнародних договорів до конкретних правових ситуацій. **6 балів** — студент правильно визначає основні правила міжнародної цивільної юрисдикції, застосовне право та процедури міжнародного судового співробітництва, уміє застосовувати відповідні правові норми до практичних ситуацій, проте допускає незначні неточності в обґрунтуванні окремих процесуальних питань. **5 балів** — студент демонструє належне розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно характеризує порядок визнання та виконання іноземних судових рішень, однак має окремі труднощі із застосуванням норм міжнародних договорів і національного законодавства. **4 бали** — студент визначає основні правила міжнародної юрисдикції, загальні засади участі іноземних осіб у цивільному судочинстві та порядок визнання й виконання іноземних судових рішень, але допускає неточності у визначенні компетентного суду, процесуальних строків або порядку вчинення окремих процесуальних дій. **3 бали** — студент володіє базовими знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, може пояснити окремі положення міжнародного цивільного процесу, проте відчуває труднощі під час аналізу практичних ситуацій і застосування відповідних правових норм.

		2 бали — студент демонструє фрагментарне розуміння основних понять і принципів міжнародного цивільного процесу, має труднощі з визначенням міжнародної юрисдикції, застосовного права та процесуального порядку вирішення справ з іноземним елементом. **1 бал** — студент має мінімальні знання щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може належним чином пояснити основні процесуальні механізми та потребує суттєвої допомоги під час виконання практичних завдань. **0 балів** — студент не володіє необхідними знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може визначити основні правила міжнародної цивільної юрисдикції та порядок застосування відповідних процесуальних норм.
8.	Визнання іноземних судових рішень	**6 балів** — студент ґрунтовно володіє знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно визначає міжнародну юрисдикцію судів, застосовне процесуальне право та порядок здійснення процесуальних дій за участю іноземних осіб, обґрунтовує умови й процедури визнання та виконання рішень іноземних судів, визначає порядок вручення документів і отримання доказів за кордоном, застосовує відповідні норми національного законодавства та міжнародних договорів до конкретних правових ситуацій. **5 балів** — студент правильно визначає основні правила міжнародної цивільної юрисдикції, застосовне право та процедури міжнародного судового співробітництва, уміє застосовувати відповідні правові норми до практичних ситуацій, проте допускає незначні неточності в обґрунтуванні окремих процесуальних питань. **4 бали** — студент демонструє належне розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, правильно характеризує порядок визнання та виконання іноземних судових рішень, однак має окремі труднощі із застосуванням норм міжнародних договорів і національного законодавства.

		3 бали — студент визначає основні правила міжнародної юрисдикції, загальні засади участі іноземних осіб у цивільному судочинстві та порядок визнання й виконання іноземних судових рішень, але допускає неточності у визначенні компетентного суду, процесуальних строків або порядку вчинення окремих процесуальних дій. **2 бали** — студент володіє базовими знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, може пояснити окремі положення міжнародного цивільного процесу, проте відчуває труднощі під час аналізу практичних ситуацій і застосування відповідних правових норм. **1 бал** — студент має фрагментарні знання щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може належним чином пояснити основні процесуальні механізми та потребує суттєвої допомоги під час виконання практичних завдань. **0 балів** — студент не володіє необхідними знаннями щодо правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, не може визначити основні правила міжнародної цивільної юрисдикції та порядок застосування відповідних процесуальних норм.

Критерії підсумкового оцінювання знань здобувачів

Підсумковий семестровий контроль оцінюється **від 0 до 100** балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС:

- здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку **А**. При цьому оцінку - 100 балів, як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;
- здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили незначні неточності, ставлять оцінку **В**;
- здобувачам вищої освіти, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку **С**;
- здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння

Робочою програмою навчальної дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускають помилки, ставлять оцінку **D**;

- здобувачам вищої освіти, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни курсу та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку **E**.
- здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали незадовільні оцінки **FX** або **F**, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і при оцінці FX повторно перескласти підсумковий контроль, а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням підсумкового контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі **заліку**.Максимальна кількість балів за залік становить **50 балів** за усну відповідь на теоретичні питання.

Критерії оцінювання усної відповіді під час заліку:

46–50 балів — студент демонструє системні, глибокі та ґрунтовні знання з відповідних тем навчальної дисципліни «Правове регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом»; повно, логічно та послідовно розкриває зміст теоретичних питань; правильно застосовує норми національного законодавства, міжнародних договорів і права Європейського Союзу; визначає правила міжнародної цивільної юрисдикції, особливості визначення застосовного права, порядок міжнародного судового співробітництва, визнання та виконання рішень іноземних судів; здійснює належний правовий аналіз, використовує відповідну юридичну термінологію, формулює аргументовані висновки та демонструє здатність застосовувати набуті знання до практичних правових ситуацій.

41–45 балів — студент демонструє ґрунтовні знання з навчальної дисципліни, достатньо повно й послідовно розкриває зміст теоретичних питань, правильно характеризує основні положення міжнародного цивільного процесу, застосовує норми національного законодавства та міжнародних договорів, визначає правила міжнародної юрисдикції й порядок визнання та виконання іноземних судових рішень. Відповідь є логічною та аргументованою, проте містить окремі незначні неточності.

36–40 балів — студент володіє належним рівнем знань з основних тем навчальної дисципліни, розкриває зміст теоретичних питань, розуміє особливості правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, однак допускає окремі неточності у тлумаченні правових норм, визначенні міжнародної юрисдикції або застосуванні процесуальних механізмів. Висновки загалом обґрунтовані, але не завжди достатньо повні.

31–35 балів — студент демонструє задовільний рівень знань, розкриває основні положення навчальної дисципліни, характеризує загальні засади міжнародного цивільного процесу та участі іноземних осіб у цивільному судочинстві, проте відповідь є недостатньо повною, містить окремі помилки й неточності, а правовий аналіз та аргументація потребують поглиблення.

26–30 балів — студент володіє базовими знаннями з навчальної дисципліни, може пояснити окремі поняття та принципи правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом, однак має труднощі з послідовним викладом матеріалу, застосуванням відповідних правових норм і формулюванням обґрунтованих висновків.

21–25 балів — студент демонструє фрагментарні знання з навчальної дисципліни, поверхово розкриває зміст теоретичних питань, допускає суттєві помилки у визначенні правил міжнародної цивільної юрисдикції, застосовного права та порядку міжнародного судового співробітництва. Відповідь потребує уточнювальних запитань і допомоги викладача.

11–20 балів — студент має мінімальні знання з окремих питань навчальної дисципліни, не повністю розуміє зміст основних понять і процесуальних механізмів, допускає значні

помилки під час пояснення правових норм та не може належним чином обґрунтувати власні висновки.

1–10 балів — студент демонструє поодинокі, несистемні знання, не здатний належним чином розкрити зміст поставлених теоретичних питань, плутає основні поняття міжнародного цивільного процесу та не може застосувати відповідні правові норми навіть за допомогою викладача.

0 балів — студент не володіє необхідними знаннями з навчальної дисципліни, не розкриває зміст поставлених питань і не демонструє розуміння основних положень правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.

Підсумкова оцінка за екзамен визначається як сума балів, отриманих за усну відповідь на теоретичні питання. Максимальна оцінка за підсумковий контроль становить **50 балів**.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)								Кількість балів (екзаменаційна робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	50	100
7	6	6	6	6	6	7	6		

Т1, Т2 ... Т8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Поняття, предмет та правова природа регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.
2. Основні доктринальні підходи щодо визначення місця міжнародного цивільного процесу в системі права.

3. Принципи правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.

4. Сучасні тенденції розвитку правового регулювання цивільних процесуальних відносин із транскордонним характером.

5. Порівняльна характеристика розгляду спорів з іноземним елементом у державних судах та міжнародному комерційному арбітражі.

6. Система джерел правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.

7. Тенденції та напрямки розвитку системи джерел регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.

8. Роль міжнародних організацій в уніфікації норм, що регулюють цивільно-процесуальні відносини з іноземним елементом.

9. Характеристика міжнародних договорів як джерела регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.

10. Внутрішнє законодавство України як джерело правового регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.

11. Особливості та проблеми застосування внутрішнього законодавства України у справах з іноземним елементом.

12. Акти «м'якого права» (soft law) у системі регулювання цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.

13. Еволюція інституту правового статусу учасників цивільно-процесуальних відносин з іноземним елементом.

14. Правовий режим доступу іноземних осіб до правосуддя в Україні.

15. Цивільна процесуальна правоздатність та дієздатність іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб.

16. Значення та особливості регулювання інституту представництва іноземних осіб у цивільно-процесуальних відносинах.

17. Внутрішньоправові та міжнародні засади представництва іноземних осіб у цивільному процесі України.

18. Процесуальний статус іноземного адвоката як представника у цивільно-процесуальних відносинах.

19. Процедури визнання та засвідчення іноземних офіційних документів, що підтверджують статус іноземної особи.

20. Правове регулювання мови цивільного судочинства у справах за участю іноземного елемента.

21. Вимоги до перекладу та легалізації процесуальних документів у справах з іноземним елементом.

22. Процесуальний статус перекладача у цивільно-процесуальних відносинах з іноземним елементом.

23. Процесуальний статус експерта з іноземного права та порядок його залучення до цивільного процесу.

24. Особливості з'ясування змісту норм іноземного права судом за законодавством України.

25. Участь держави та юридичних осіб публічного права у цивільно-процесуальних відносинах з іноземним елементом.

26. Види юрисдикційного імунітету держави та проблемні питання його застосування судами України.

27. Поняття та процесуальне значення міжнародної підсудності цивільних справ.

28. Види та критерії визначення міжнародної підсудності у справах з іноземним елементом.

29. Проблема «конкуренції юрисдикцій» (*lis pendens*) та способи її вирішення в цивільному процесі.

30. Порядок визначення підсудності цивільних справ з іноземним елементом судам України.

31. Особливості латинської (французької) системи визначення міжнародної підсудності.

32. Особливості німецької системи визначення міжнародної підсудності.

33. Особливості англо-американської системи визначення міжнародної підсудності.

34. Основні напрямки міжнародно-правової уніфікації норм про підсудність у цивільних справах.

35. Особливості визначення міжнародної підсудності у цивільно-правових спорах в мережі Інтернет.

36. Поняття, види та процесуальне значення судових доручень у справах з іноземним елементом.

37. Види порядків зносин між державами щодо надсилання та виконання судових доручень.

38. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду.

39. Вимоги до змісту та форми судового доручення про надання правової допомоги за кордон.

40. Порядок та умови виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

41. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших процесуальних документів.

42. Роль закордонних дипломатичних установ України у виконанні судових доручень та наданні правової допомоги.

43. Інститут визнання та виконання рішень іноземних судів як стадія врегулювання цивільно-процесуальних відносин.

44. Поняття та види іноземних судових рішень у цивільних справах.

45. Світові системи та моделі визнання й виконання іноземних судових рішень.

46. Умови та підстави визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

47. Порядок та строки подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

48. Процедура розгляду судом України клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.

49. Умови та процесуальний порядок визнання й надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.

50. Процесуальні строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання в Україні.

51. Підсудність справ про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.

52. Вимоги до форми, змісту та додатків клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.

Зарахування результатів неформальної освіти:

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни також реалізується через участь у неформальній/інформальній освіті.

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (URL: https://media.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf).

За наявності належного сертифіката здобувачу освіти нараховується **3 бали** за відповідну тему, що прирівнюється до оцінювання виконання завдань практичного заняття. До зарахування приймаються результати проходження окремих тем дисципліни на авторитетних онлайн-платформах, наприклад, Coursera, Prometheus, навчальних курсів HELP, зокрема, але не виключно, наступних:

· Online Course on EU Private Law – Jurisdiction, Applicable Law and Non-contractual Obligations (European Training Platform): https://european-training-platform.e-justice.europa.eu/search-training-materials/online-course-eu-private-law-jurisdication-applicable-law-and-non

· Applicable law in cross-border contractual and non-contractual matters (European Commission, EU Academy): https://academy.europa.eu/courses/applicable-law-in-cross-border-contractual-and-non-contractual-matters

· Private International Law (University of Milano-Bicocca): https://elearning.unimib.it/course/info.php?id=59869&lang=en

· Юридичні аспекти створення та ведення бізнесу в Україні (освітня платформа Prometheus): https://prometheus.org.ua/prometheus-free/business-law-prometheus/

· HELP — освітня платформа Ради Європи: https://help.elearning.ext.coe.int/

· ВУМ online — платформа громадянської освіти: https://vumonline.ua/

Рекомендована література

Основна:

1. Цірат Г. Міжнародний цивільний процес. Навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер. 2026. 448с.

2. Визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних

комерційних арбітражів: компендіум; за заг. ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2020. 668 с.
3. Цивільне процесуальне право України: підручник. / В. М. Коссак, Р. Я. Лемик, Ю. В. Навроцька, С. В. Сеник; за заг. ред. В. М. Коссака. Харків: Право, 2020. 752 с.
4. Цивільне процесуальне право України. Особлива частина; за ред. О.В. Гетьманцева. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.

Додаткова (допоміжна)

1. Мисишин А. В. Визнання та виконання рішень іноземних юрисдикційних органів крізь призму зобов'язань України за Угодою про асоціацію з ЄС. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. №2. С. 67-71
2. Мисишин А. В. Джерела правового регулювання визнання та виконання рішень іноземних юрисдикційних органів в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №6. С. 41-45.
3. Пасайлюк І. В. Особливості участі іноземців та осіб без громадянства як сторін в цивільному процесі України. *Підприємництво, господарство і право.* 2017. № 8 С. 45-50.
4. Тетерук М.А. Визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів: новели законодавства та судова практика. *Правова держава*. 2018. С. 183-189.
5. International Arbitration: Law and Practice; 3rd edition. *Wolters Kluwer*. (June 7, 2021). 616 pp.
6. The Law of Investment Treaties; 3rd Edition. *Oxford University Press* (April 18, 2021). 640 pp.
7. International Investment Law and Arbitration. *Cambridge University Press*; 2nd edition (April 22, 2021) 682 pp.
8. International Commercial Arbitration in the European Union; Brussels I, Brexit and Beyond;Chukwudi Ojiegbe, Centre for Private International Law, University of Aberdeen, UK.2020. 320 p.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/
2. Офіційний вебсайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/
3. Офіційний вебсайт Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/
4. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: https://reyestr.court.gov.ua/
5. Офіційний вебсайт Європейського суду з прав людини. URL: https://www.echr.coe.int/
6. HUDOC — база даних практики Європейського суду з прав людини. URL: https://hudoc.echr.coe.int/

7. Суд Європейського Союзу. URL: https://curia.europa.eu/
8. EUR-Lex — база законодавства Європейського Союзу. URL: https://eur-lex.europa.eu/
9. Гаазька конференція з міжнародного приватного права (HCCH). URL: https://www.hcch.net/
10. Європейський портал електронного правосуддя. URL: https://e-justice.europa.eu/
11. Конвенції Гаазької конференції з міжнародного приватного права. URL: https://www.hcch.net/en/instruments/conventions
12. ООН — Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йоркська конвенція 1958 року). URL: https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/conventions/foreign_arbitral_awards
13. UNCITRAL — Комісія ООН з права міжнародної торгівлі. URL: https://uncitral.un.org/
14. Рада Європи. Офіційний вебсайт. URL: https://www.coe.int/
15. Європейська комісія — співробітництво у сфері цивільного правосуддя. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/civil-justice_en

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Політикою використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/.

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати

поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов’язаний зазначити факт і спосіб його застосування);

- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.